

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Зміст

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА СЕРГІЯ КІВАЛОВА	16
--	----

СЕКЦІЯ 12. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ТА ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННИХ ТА ПОСТВОЄННИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНІ

<i>Цехан Дмитро Миколайович</i> КАДРОВА СТІЙКІСТЬ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ	18
<i>Самойленко Олена Анатоліївна</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	21
<i>Албул Сергій Володимирович</i> КРИМІНАЛЬНО-РОЗВІДУВАЛЬНІ ЗАХОДИ: ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА	24
<i>Кубасенко Андрій Володимирович</i> СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	28
<i>Шершенькова Вікторія Анатоліївна</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ТА КРИМІНАЛІСТИЧНА	33
<i>Яцкевич Руслан В'ячеславович</i> СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ ЗАГРОЗ ТА РИЗИКІВ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ	35
<i>Бершавська Анастасія Сергіївна</i> СТРУКТУРА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОСОБНИЦТВОМ ДЕРЖАВІ-АГРЕСОРУ	38
<i>Біцюк Андрій Володимирович</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ПОХОДЖЕННЯ НЕОБҐРУНТОВАНИХ АКТИВІВ	41
<i>Кірюхін Ігор Анатолійович, Костєв Степан Володимирович</i> ТАКТИКА ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ОСОБЛИВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ	44
<i>Мурашко Анастасія Сергіївна</i> ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	47
<i>Пишненко Ірина Юрївна</i> ПРОГНОСТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОСТКРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ	50
<i>Сон Людмила Анатоліївна</i> СИСТЕМА ОБСТАВИН, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКРАДЕННЯМ ДІТЕЙ	53

СЕКЦІЯ 13. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

<i>Харитонов Євген Олегович</i> ПРИВАТНЕ ПРАВО ЯК АНТРОПОЛОГІЧНА ОСНОВА ПРАВОВОГО ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВІЙНИ	56
---	----

Таким чином, підсумовуючи можна відзначити, що кадрова стійкість організованих злочинних угруповань є складною системною характеристикою, що формується під впливом комплексу чинників, а її наукове та прикладне пізнання у кожній оперативно-тактичній ситуації має важливе значення для розуміння механізму функціонування організованого злочинного угруповання та розробки ефективних стратегій нейтралізації їх діяльності, оскільки руйнування саме кадрової основи організованих злочинних угруповань є одним із найефективніших напрямів їх дестабілізації та подальшої нейтралізації їх злочинної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.
2. Албул С. В. Тактичні особливості здобуття оперативної інформації про криміногенні процеси у злочинному середовищі. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 4. С. 3–11.
3. Цехан Д. М. Оперативно-розшукова протидія злочинності у місцях позбавлення волі : монографія. Одеса: Юридична література. 2021. 296 с.

Ключові слова: оперативно-розшукова діяльність, кримінальний аналіз, організовані злочинні угруповання, стійкість, кадрова стійкість.

Key words: operational and investigative activities, criminal analysis, organized criminal groups, stability, personnel stability.

Самойленко Олена Анатоліївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності,
доктор юридичних наук, професор*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сьогодні умови воєнного стану суттєво зміни середовище здійснення правоохоронної діяльності та зумовлені оновленими вимогами до реагування на правопорушення та в подальшому на організацію досудового розслідування. Станом на березень 2026 року, в Україні офіційно зареєстровано понад 213 200 епізодів воєнних злочинів, тоді як у жовтні 2025 року ця цифра складала близько 190 000 [1]. Така динаміка зростання кількості злочинів, пов'язаних із воєнними подіями, підвищений рівень небезпеки для працівників правоохоронних органів, а також необхідність швидкого реагування на надзвичайні події обумовлюють потребу в оптимізації криміналістичної тактики слідчої діяльності. І в цьому сенсі особливого значення набуває інтеграція криміна-

лістичних знань із можливостями оперативних, спеціальних і аналітичних підрозділів.

Вважаємо за доцільне виокремити кілька основних напрямів оптимізації тактики слідчої діяльності:

1. *Оптимізація тактики реагування на подію кримінального правопорушення.* Одним із ключових аспектів є забезпечення максимально швидкого реагування на повідомлення про злочин. Умови воєнного стану часто передбачають складну оперативну обстановку, значну територіальну розосередженість подій та обмеженість у часовому або людському ресурсі. Тому в криміналістичній тактиці, зокрема тактики проведення огляду місця події, доречним виглядає розроблення алгоритмів первинного реагування, які зумовлені категорією події та дозволяють слідчому швидко оцінити ситуацію, визначити коло першочергових слідчих (розшукових) дій та залучити необхідні сили і засоби, спрямовані на використання сучасних інформаційних систем, засобів зв'язку та мобільних технологій для оперативного отримання та передачі інформації про подію.

2. *Посилення координації слідчого з іншими підрозділами правоохоронних органів.* Оптимізація криміналістичної тактики неможлива без ефективної взаємодії слідчого з оперативними підрозділами, підрозділами кримінального аналізу, патрульною поліцією, в окремих випадках із підрозділами спеціального призначення. Така координація дозволяє забезпечити комплексне опрацювання події, поєднати процесуальні та оперативно-розшукові заходи, а також підвищити ефективність пошуку та ідентифікації осіб, причетних до вчинення злочину. Особливого значення має налагодження швидких, але прихованих, каналів обміну інформацією між підрозділами та використання аналітичних можливостей існуючих у розпорядженні спеціальних підрозділів інформаційних систем. Для розуміння важливості координації достатньо звернути увагу на категорії посад, які включаються до механізму реагування на подію кримінального правопорушення. Так, відповідно п. 9 Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, добовий наряд органу (підрозділу) поліції може включати: диспетчерів; операторів підрозділів служби «102»; ситуаційних аналітиків; службових осіб підрозділу, на який покладено обов'язок здійснення електронного моніторингу; поліцейських первинної комунікації фронт-офісів – у робочі години; слідчих (дізнавачів); оперативних працівників; інспекторів-криміналістів (техніків-криміналістів); поліцейських, які здійснюють функції з охорони адмінбудинку; поліцейських-кінологів (за потреби); водіїв службового автотранспорту чергової служби; чергових працівників підрозділів інформаційно-аналітичної підтримки; інспекторів (старших інспекторів, заступника начальника сектору, начальника сектору, заступника начальника відділу, начальника відділу) дотримання прав людини [2]. Залучення всіх учасників процесу реагування на подію забезпечить своєчасний обмін даними та прийняття швидких управлінських та процесуальних рішень.

3. *Використання потенціалу спеціальних тактичних операцій.* Складні та резонансні злочини, особливо ті, що пов'язані з незаконним обігом зброї, диверсійною діяльністю або організованими групами, потребують застосування спеціальних тактичних операцій. У межах таких операцій слідчий виступає не лише як процесуальна особа, а і як координатор комплексних дій різних служб. Оптимізація криміналістичної тактики у цьому випадку полягає у правильному поєднанні процесуальних рішень, оперативних заходів та спеціальних силових дій. Це дозволяє забезпечити ефективне документування злочинної діяльності та одночасно мінімізувати ризики для учасників операції.

4. *Використання елементів тактико-спеціальної підготовки у діяльності слідчого.* Традиційно тактико-спеціальна підготовка асоціюється з діяльністю патрульної поліції чи оперативно-розшукових служб. Проте в сучасних умовах її окремі елементи мають важливе значення і для слідчого. Йдеться про навички оцінювання ризиків, планування дій у небезпечному середовищі, забезпечення особистої безпеки та безпеки учасників слідчих (розшукових) дій, а також використання тактичних прийомів під час затримання підозрюваних або проведення обшуків. Інтеграція таких тактичних прийомів як складових елементів у криміналістичну тактику окремо взятих слідчих (розшукових) дій дозволить суттєво підвищити ефективність проведення останніх у складних умовах, пов'язаних із ризиками для життя членів слідчо-оперативної групи в умовах воєнного стану.

5. *Підвищення ролі аналітичної складової у криміналістичній тактиці.* Оптимізація слідчої діяльності передбачає ширше використання можливостей кримінального аналізу та інформаційно-аналітичних систем. Аналіз даних з різних джерел дозволяє швидше встановлювати зв'язки між подіями, ідентифікувати підозрюваних та прогнозувати можливий розвиток кримінальної ситуації. В методиках розслідування окремих видів злочинів це створює підґрунтя для прийняття більш обґрунтованих процесуальних рішень, оновлення тактичних операцій та алгоритмів дій слідчого із врахуванням сучасної специфіки його діяльності та обмеженого часу на прийняття процесуальних рішень.

6. *Оптимізація тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій.* В умовах воєнного стану проведення таких дій, як огляд місця події, обшук чи допит, часто ускладнюється об'єктивними факторами: обмеженням доступу до територій, небезпекою обстрілів, необхідністю швидкого та прихованого переміщення сил і засобів поліції тощо. Тому криміналістична тактика має передбачати рекомендації щодо використання спеціальних технічних засобів фіксації, що також може зумовити розширення кола спеціалістів, залучених до проведення слідчої (розшукової) дії.

Отже, оптимізація криміналістичної тактики слідчої діяльності в умовах воєнного стану полягає у комплексному поєднанні процесуальних, оперативних, аналітичних та тактико-спеціальних елементів. Ефективна координація між підрозділами, швидке реагування на події, використання спеціальних тактичних

операцій і сучасних аналітичних інструментів створюють передумови для підвищення результативності слідчої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Статистика. *Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika> (Дата звернення 23.03.2026).
2. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: Наказ МВС України від 23.05.2017 р. № 440. URL: <https://surl.li/umbkmb> (Дата звернення 23.03.2026).

Ключові слова: тактика, реагування, координація, взаємодія, оптимізація, слідча (розшукова) дія, огляд місця події.

Key words: tactics, response, coordination, interaction, optimization, investigative actions, crime scene examination.

Албул Сергій Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності,
кандидат юридичних наук, професор*

КРИМІНАЛЬНО-РОЗВІДУВАЛЬНІ ЗАХОДИ: ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА

Планом заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, який затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2024 року № 792-р [5], передбачається поступова адаптація законодавства України до права ЄС, поетапна трансформація оперативно-розшукової діяльності у кримінальну розвідку, як особливий вид діяльності спеціально уповноважених державних органів, заснований на аналітиці, що здійснюється за наявності визначених законодавством підстав з метою виявлення, запобігання, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, сприяння реалізації завдань кримінального провадження, виявлення та нейтралізації реальних та потенційних загроз національній інтересам України, а також забезпечення національної, державної, воєнної, економічної, громадської безпеки та правопорядку [2, с. 12]. Проведене Дослідницькою службою Верховної Ради України «Парламентське дослідження щодо законодавчого забезпечення функціонування кримінальної розвідки» визначило основні вади чинного Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», а також напрями законотворчої діяльності в частині становлення кримінальної розвідки в Україні [4]. Зрозуміло, що розроблення та прийняття Закону України «Про кримінальну розвідку» є лише першим кроком на шляху до формування сучасної правової